

Tulparxan Şarabudinoviç Salavatov – 70 ill!

Salavatov Tulparxan Şarabudinoviç 13 oktyabr 1950-ci ildə anadan olmuşdur. 1972-ci ildə Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) neft-mədən fakültəsini bitirərək təyinatla Azərbaycan SSR EA DNQYPI-yə göndərilmişdir. Həmin institutda 1978-ci ilə qədər "Neft, qaz və qaz-kondensat yataqlarının işlənməsi" laboratoriyasında kiçik elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. Bu müddətdə Bahar dəniz neft-qaz-kondensat yatağının işlənməsi layihəsinin məsul iştirakçısı olmuşdur.

1978-ci ildən bu günə kimi ADNSU-nun "Neft yataqlarının işlənməsi və istismarı" kafedrasında (indiki "Neft-qaz mühəndisliyi" kafedrası) ardıcıl olaraq böyük mühəndis, EHM rəisi, assistent, dosent və professor vəzifələrində işləmişdir. Hazırda ADNSU-nun "Neft-qaz mühəndisliyi" kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır.

1981-ci ildə namizədlik və 1990-cı ildə doktorluq dissertasiyasını

müdafiə etmişdir.

1986–1987-ci illərdə Mişkols Ağır Sənaye Universitetinin (Macarıstan) "Neftçixarma" kafedrasında onaylıq elmi staj keçmişdir.

1993–1994-cü illərdə Orta Şərqi Texniki Universitetinin (Ankara, Türkiyə) "Neft mühəndisliyi" kafedrasına davət olunmuş və orada professor kimi işləmişdir.

ADNSU-da işləməyə davam edərək 1988–1992-ci illərdə Azərbaycan SSR EA Mexanika və Riyaziyyat İnstitutunun "Neft və qazın qeyri-xətti mexanikası" şöbəsində baş elmi işçi, aparıcı elmi işçi, böyük elmi işçi; 1992–1995-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Layların neftveriminin artırılması şöbəsinin rəisi; 1995–1998-ci illərdə Bakı-Supsa neft kəmərinin inşası layihəsi və texniki rəhbərliyini həyata keçirən Azərbaycan-Britaniya Neft Mühəndislik Şirkətinin (Bakı-Kverner-Kenni) baş direktoru vəzifələrində işləyib.

T.Ş. Salavatovun elmi, nəzəri və təcrübə tədqiqatlarının nəticələrinin Azərbaycan, Tatarıstan, Başqırdıstan, Qərbi Sibirin neft mədənlərində geniş tətbiq olunması sayəsində əhəmiyyətli dərəcədə iqtisadi səmərə əldə olunmuşdur.

O, 1988-ci ildə laya vurulan suyun maqnitləşdirilməsi üçün maqnit qurğusunun işlənilməsinə görə SSRİ XTNS-nin Qızıl medalı ilə təltif olunmuş, 1994-cü ildə isə Kembriç Universiteti tərəfindən elm sahəsində "İlin adamı" seçilmişdir. 2003-cü ildə professor elmi adını almış, keçmiş SSRİ məkanında elmi nailiyyətləri qiymətləndirilərək 2004-cü ildə Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

T. Salavatovun rəhbərliyi ilə 6 texnika elmləri doktoru, 24 texnika üzrə fəlsəfə doktoru (o cümlədən Rusiya, Vyetnam, Misir və Yəmən vətəndaşları) hazırlanmışdır. Hal-hazırda 6 doktoranta elmi rəhbərlik edir.

T.Ş. Salavatov 2006-cı ildə müsabiqə yolu ilə ADNSU-nun "Neft-qaz mühəndisliyi" kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilmişdir.

2006-cı ildən hal-hazırda kimi ADNSU-nun nəzdində fəaliyyət göstərən "Neftin, qazın geotexnoloji problemləri və Kimya" ETİ-nin elmi rəhbəridir.

Professor T.Ş. Salavatov neft sənayesinin neft və qaz yataqlarının işlənməsi və istismarı sahəsində görkəmli alimlərdən biridir. Onun elmi fəaliyyətinin əsas istiqamətləri aşağıdakılardır:

- göstəricilərin dinamik təhlili əsasında neft və qaz yataqlarının işlənməsində alternativ üsulların yaradılması və tətbiq edilməsi;

- neft və qaz yataqlarının işlənməsinin idarə edilməsi üçün kompromis halların seçilməsi;

- dünya təcrübəsində ilk dəfə olaraq qeyri-Nyuton sistemlərin reofiziki xassələrinə fiziki sahələrin təsirini tədqiq etmək üçün rotoviskozimetriya ilə yanaşı radiospektroskopik (EPR) üsulların tətbiqi edilməsi;

- müxtəlif fiziki sahələrin (təzyiq, istilik, maqnit və elektrik) tətbiqi ilə neftçixarmanın səmərəsinin və layların neftvermə əmsalının yüksəldilməsi;

- böhran qiymətlərindən yüksək parametrlərdə neftvermə əmsalının yüksəldilməsi texnologiyalarının yaradılması;

- neft və qaz yataqlarının işlənməsi proseslərinin səmərəliyinin yüksəldilməsi məqsədilə enerji və resurslara qənaət texnologiyalarının işlənməsi;

T.Ş.Salavatov Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

O, Azərbaycan, keçmiş SSRİ, Macarıstan, Türkiyə, Hollandiya, Yunanıstan, Polşa və Misirdə keçirilən çoxsaylı beynəlxalq konqress, konfrans və simpoziumlarda məruzələrlə çıxış etmişdir,

T.Ş.Salavatov 310 elmi əsərin, o cümlədən 11 müəlliflik şəhadətnaməsi və patentin, 13 monoqrafiyanın, dərs vəsaiti və dərsliklərin müəllifidir. Əsərlərinin böyük hissəsi xaricdə (əsərlərinin əhəmiyyətli hissəsi keçmiş SSRİ, Rusiya, ABŞ, Hollandiya, Türkiyə, Macarıstan) çap olunmuşdur və tanınmış beynəlxalq jurnallarda onun əsərlərinə istinad olunur. Azərbaycan və xarici neft şirkətlərinin sifarişi ilə elmi-tədqiqat işlərini yerinə yetirmişdir.

T.Salavatov "Azərbaycan neft təsərrüfatı", Rusiyanın "Нефтепромысловое дело", "Геология, геофизика и разработка нефтяных и газовых месторождений", "Актуальные проблемы нефти и газа" və "Нефтегазовое дело" jurnallarının redaksiya heyətinin və redaksiya şurasının üzvüdür.

2010-cu ilin oktyabr ayında Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının Rəyasət Heyətinin qərarı ilə elmi kadrların hazırlanması və elmi nəticələrinə görə "Uğur Ulduzu" Fəxri nişanı ilə təltif olunub,

2010-cu ilin noyabr ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə T. Salavatova "Azərbaycan Respublikasının əməkdar elm xadimi" Fəxri adı, 2010-cu ildə "Vyetnam Respublikasının Fəxri neftçisi" adı verilmiş, 2014-cü ildə isə o, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

T.Salavatov 2001-ci ildən 2008-ci ilə qədər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert şurasının üzvü olmuşdur.

Hörmətli Tulparxan müəllim!

Sizi yubileyiniz münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı və elmi-pedaqoji fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıq.

**ANT jurnalının redaksiya heyəti və kollektivi
ADNSU-nun "Neft-qaz mühəndisliyi"
kafedrasının kollektivi**